

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/archiwa/archiwalia-r/178780,Co-kryje-Oddzialowe-Archiwum-IPN-w-Rzeszowie-porucznik-Wojciech-Sabat.html>
20.05.2024, 05:18

Co kryje Oddziałowe Archiwum IPN w Rzeszowie - porucznik Wojciech Sabat

Rzeszowskie Archiwum IPN, gdzie przechowywane są różnorodne materiały, stanowi niewątpliwie ogromną kopalnię wiedzy. Każdego dnia będziemy udostępniać Państwu ciekawe zdjęcia osób i wydarzeń, mówiące o historii naszej małej Ojczyzny.

Porucznik Wojciech Sabat, syn Karola i Zofii z d. Wicińskiej, ur. 30 III 1901 r. we Wrzawach w gminie Gorzyce w obecnym woj. podkarpackim. W latach 1917–1921 uczył się w Seminarium Nauczycielskim w Rudniku nad Sanem. We wrześniu 1918 r. wstąpił do Polskiej Organizacji Wojskowej, w listopadzie 1918 r. jako ochotnik brał udział w walkach z Ukraińcami o Przemyśl, w styczniu 1919 r. w szeregach 37 pułku piechoty walczył w wojnie polsko-ukraińskiej w okolicach Gródka Jagiellońskiego, w marcu tego roku został ranny i odznaczony Krzyżem Walecznych. Powrócił do nauki, ale już 23 VII 1920 r. wstąpił do wojska, by walczyć w obronie Warszawy przed nacierającą Armią Czerwoną. W 2 Syberyjskim Pułku Piechoty, należącym do 5 Armii gen. W. Sikorskiego, walczył w sierpniu 1920 r. z bolszewikami nad rzeką Wkrą, ponownie został ranny i odznaczony Krzyżem Walecznych. W październiku 1920 r. został przeniesiony do rezerwy, zdał egzamin dojrzałości i w listopadzie 1921 r. rozpoczął pracę w szkołach powszechnych. Najpierw uczył w Jastkowicach, potem we Wrzawach, od 1925 r. we wsi Białe na Pomorzu, w Plewnie, Małym Donimierzu, a od 1931 r. w Zagórzcu k. Rumi, gdzie już w następnym roku objął kierownictwo szkoły, którą szybko rozbudował. Powołał do życia drużynę harcerską, organizował obozy harcerskie, cały wolny czas poświęcał pracy z młodzieżą. W 1938 r. został Komendantem IV Hufca Harcerzy w Gdyni. Uczestniczył również w ćwiczeniach wojskowych, w 1931 r. ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy w Grudziądzu, otrzymując w 1933 r. stopień podporucznika, a następnie w 1935 r. porucznika rezerwy. W 1935 r. zaangażował się w prace Polskiego Związku Zachodniego, który miał na celu wzmacnianie polskiej tożsamości narodowej na Pomorzu i piętnowanie antypolskich działań mniejszości niemieckiej. W wojnie obronnej we wrześniu 1939 r. por. W. Sabat był dowódcą 4 kompanii II Batalionu Rezerwowego wchodzącego w skład Lądowej Obrony Wybrzeża. 17 IX 1939 r., po prawie dwóch tygodniach walk z wojskami niemieckimi w obronie Gdyni, II Batalion został rozbity i W. Sabat znalazł się po kilku dniach w niewoli niemieckiej, najpierw w oflagu II A w Prenzlau, a następnie przeniesiono go do oflagu II E w Neubrandenburgu. Już w pierwszych dniach okupacji Niemcy z Rumii zaczęli szukać W. Sabata, chcąc zemścić się za jego „antyniemiecką” działalność w okresie międzywojennym. Kiedy jednak rozniósł się pogłoska o śmierci Sabata w obronie Kępy Oksywskiej, poszukiwań zaprzestano. W 1941 r. wejherowskie Gestapo wpadło na trop W. Sabata i aresztowało go 22 XII 1941 r., a 9 IV 1942 r. Sąd Doraźny skazał go na 3 lata obozu karnego, osadzając go w więzieniu w

Koronowie. Więźniowie obozu ciężko pracowali kilkanaście godzin dziennie, byli niedożywieni, częste były zgony z powodu wycieńczenia, gruźlicy i innych chorób. Podobny los spotkał W. Sabata, który zmarł z wycieńczenia już 9 I 1943 r. Dzięki interwencji Marii Stefaniak, żony oficera znajdującego się w obozie jenieckim w Neubrandenburgu, udało się pochować W. Sabata poza murami więzienia, na cmentarzu parafialnym w Koronowie. 20 VIII 1938 r. W. Sabat ożenił się z nauczycielką Heleną Kołodziejczak, w 1939 r. urodziła się im córka Zosia, która zmarła w pierwszym roku życia.

Kolekcja Józefa Martyńskiego zawiera cyfrowe kopie fotografii przedstawiających m.in. Wojciecha Sabata, wujka pana Józefa Martyńskiego. Materiały archiwalne zostały udostępnione OA IPN w Rzeszowie przez pana Józefa Martyńskiego, syna Józefa i Heleny z d. Sabat, siostry Wojciecha Sabata.

Wojciech Sabat (stoi w środku) i jego brat Jan (siedzi z prawej) z kolegami. Wg przekazów rodzinnych zdjęcie zostało wykonane w 1918 lub na początku 1919 r. przed wyjazdem braci na front.

Awers i rewers Krzyża Walecznych - jedno z dwóch odznaczeń, które za męstwo wojenne otrzymał Wojciech Sabat w 1919 i 1920 r.

Wojciech Sabat (pierwszy z lewej) podczas szkolenia na Dywizyjnym Kurs Podchorążych Rezerwy 16 DP przy 65 Starogardzkim Pułku Piechoty w Grucziądzu, 7 VIII 1931 r.

Ppor. Wojciech Sabat przed 1935 r.

Wojciech Sabat z uczniami szkoły powszechnej w Pięwnie w 1927 r.

Wojciech Sabat (pierwszy z lewej) na wakacyjnym kursie harcerskim drużyny „Niedźwiedzie”, lata 30. XX w.

Wojciech Sabat z uczniami przed szkołą w Rumi, lata 30. XX w.

Wojciech Sabat na obozie harcerskim ze swoimi podopiecznymi, lata 30. XX w.

Wojciech Sabat na obozie harcerskim ze swoimi podopiecznymi, lata 30. XX w.

Wojciech Sabat z harcerzami przed szkołą w Rumi, lata 30. XX w.

Wojciech Sabat na wycieczce z uczniami szkoły powszechnej w Rumi, lata 30. XX w.

Harcmistrz Wojciech Sabat przewodzi 10. Drużynę Harcerskiej po uroczystym pożegnaniu sztafety lotniczej do Prezydenta RP na lotnisku Rumia-Zagórze, 3 maja 1938 r.

Notka biograficzna została napisana w oparciu o książkę Waldemara Prarata, *Wojciech Sabat (1901–1943)*, Wrzawy 2013

Plik 001. **Wojciech Sabat (stoi w środku) i jego brat Jan (siedzi z prawej) z kolegami. Wg przekazu rodzinnego zdjęcie zostało wykonane w 1918 lub na początku 1919 r. przed wyjazdem braci na front.**

Plik 002. **Awers i rewers Krzyża Walecznych - jedno z dwóch odznaczeń, które za męstwo wojenne otrzymał Wojciech Sabat w 1919 i 1920 r.**

Plik 003. **Wojciech Sabat (pierwszy z lewej) podczas szkolenia na Dywizyjnym Kurs Podchorążych Rezerwy 16 DP przy [65 Starogardzkim Pułku Piechoty](#) w Grudziądzu, 7 VIII 1931 r.**

Plik 004. **Ppor. Wojciech Sabat przed 1935 r.**

Plik 005. **Wojciech Sabat z uczniami szkoły powszechnej w Plewnie w 1927 r.**

Plik 006. **Wojciech Sabat (pierwszy z lewej) na wakacyjnym kursie harcerskim drużyny „Niedźwiedzie”, lata 30. XX w.**

Plik 007. **Wojciech Sabat z uczniami przed szkołą w Rumi, lata 30. XX w.**

Plik 008. **Wojciech Sabat na obozie harcerskim ze swoimi podopiecznymi, lata 30. XX w.**

Plik 009. **Wojciech Sabat na obozie harcerskim ze swoimi podopiecznymi, lata 30. XX w.**

Plik 010. **Wojciech Sabat z harcerzami przed szkołą w Rumi, lata 30. XX w.**

Plik 011. **Wojciech Sabat na wycieczce z uczniami szkoły powszechnej w Rumi, lata 30. XX w.**

Plik 012. **Harc mistrz Wojciech Sabat przewodzi 10. Drużynie Harcerskiej po uroczystym pożegnaniu sztafety lotniczej do Prezydenta RP na lotnisku Rumia-Zagórze, 3 maja 1938 r.**

Wojciech Sabat (stoi w środku) i jego brat Jan (siedzi z prawej) z kolegami. Wg przekazu rodzinnego zdjęcie zostało wykonane w 1918 lub na początku 1919 r. przed wyjazdem braci na front.